

LBRIS

We know
books

Elena Tănase

**RADIOGRAFIA
UNUI POSIBIL
ASASINAT ECONOMIC**

2025 @ LUX MUNDI
București

INTRODUCERE	3
PARTEA I 1945-1965.....	6
1.1 ECONOMIA ROMÂNIEI ÎN PERIOADA POSTBELICĂ	6
2.1 ECONOMIA ROMÂNIEI ÎN PERIOADA REGIMULUI CEAUȘIST	25
2.2 ECONOMIA ANILOR '70	28
2.3 INOVAȚIE, INVENTIVITATE ȘI TEHNOLOGIE 1970-1989	32
2.4 INVADAREA CEHOSLOVACIEI DE CĂTRE URSS ȘI ALIAȚII SĂI	58
PARTEA a II-a	62
3.1 ADERAREA ROMÂNIEI LA FMI - PLASAREA PIONILOR PE TABLA DE ȘAH	62
3.2 FMI - MUTĂRI PE TABLA DE ȘAH	75
3.3 FMI - RUNDA a II-a - CRIZA	83
3.4 POLITICA FMI: ÎNCHIDERI ȘI SCUMPIRI	86
3.5 CONTRA-REAȚIA LUI CEAUȘESCU	88
3.6 ȘAH MAT SAU REMIZĂ?	110
PARTEA a III-a	112
4.1 REVOLUȚIA - DECEMBRIE 1989	112
4.2 CONSPIRAȚIA DIN CAMERA 226 ȘI PRELUAREA PUTERII	117
4.3 INTERMEZZO - GUVERNUL ROMAN I (26 DECEMBRIE - 28 Iunie 1990)	121
5.1 ALEA IACTA EST	130
5.2 ȚARA CA O PRADĂ	136
5.3 GUVERNELE DE STÂNGA POST - DECEMBRISTE	141
5.4 GUVERNELE DE DREAPTA POST - DECEMBRISTE	163
5.5 STÂNGA CÂȘTIGĂ DIN NOU	183
6.1 OUROBOROS ECONOMIC	205
6.2 DEZNODĂMÂNT	210
MINI-DICȚIONAR PERSOANE POLITICE	222
DESPRE AUTOR	227
BIBLIOGRAFIE	228
ALTE RESURSE	229

PARTEA I

1945-1965

Capitolul I:

CONTEXTUL ISTORIC ȘI ECONOMIC

1.1 ECONOMIA ROMÂNIEI ÎN PERIOADA POSTBELICĂ

Anul 1945 a adus oficial la putere un guvern comunist, impus de sovietici, urmat apoi de lovitura de stat din 1947, astfel încât prin forțarea abdicării regelui Mihai, s-a ajuns la înlăturarea monarhiei și instaurarea Republicii Populare Română. Drept urmare, proprietatea privată a fost nimicită prin naționalizare și colectivizare.

După cel de-al doilea război mondial, România a fost cedată de marile puteri occidentale sferei de influență sovietică. A fost obligată totodată la plată daunelor de război datorate URSS, cu toate că a avut un rol important prin întoarcerea armelor în august 1944 și participarea alături de armata sovietică pentru înlăturarea lui Hitler.

În noaptea tensionată de 12-13 septembrie 1944, la Moscova, s-a semnat Armistițiul între guvernul român și guvernele Națiunilor Unite, reprezentate de URSS, Statele Unite ale Americii și Regatul Unit al Marii Britanii. Acest document, semnat după îndelungate negocieri și tergiversări, avea să marcheze nu doar sfârșitul oficial al participării României alături de Puterile Axei în cel de-al doilea Război Mondial, ci și începutul unei perioade dificile de subjugare și exploatare economică sub egida sovietică.

Printre condiții se afla recunoașterea anexiunilor sovietice din iunie 1940, adică ocuparea Basarabiei și a Bucovinei. Obliga

la menținerea ocupației militare sovietice pe teritoriul său și plata unei despăgubiri de război în valoare de 300 de milioane de dolari, sumă care urma să fie plătită în decurs de șase ani. Pe lângă aceste condiții, România era obligată să contribuie la efortul de război aliat împotriva Germaniei și Ungariei, prin furnizarea a 12 divizii de infanterie, completate cu mijloace suplimentare.

Articolul 18 al Convenției institua o Comisie Aliată de Control, dominată de URSS. Reprezentanții anglo-americani erau reduși la roluri de figuranți, ceea ce consolida influența și controlul sovietic asupra României postbelice.

Pe 16 ianuarie 1945, se șemna la București Convenția Sovieto-Română privind mărfurile românești care urmau să fie livrate Uniunii Sovietice ca parte a despăgubirilor de război. Deși suma fusese fixată încă de la semnarea armistițiului în septembrie 1944, la 300 de milioane de dolari, rușii au distorsionat acest acord. Astfel, România urma să plătească 1,2 miliarde de dolari în loc de 300 de milioane dolari, potrivit istoricilor români.

Drept urmare a celor enunțate mai sus, între 1945 și 1952, jaful național operat atât de eficient în România de către Uniunea Sovietică (URSS) a fost dublat de un jaf individual al comuniștilor, prin care s-a trecut la exproprierea bunurilor prin așa-numita naționalizare și exproprierea pământurilor prin varianta agricolă numită cooperativizare, dar și cu cea financiar-monetară, numită stabilizare.

În vara anului 1947, prețul unei pâini în România era de 165.000 de lei, iar cea mai mare bancnotă emisă în acel an de BNR (Banca Națională a României) era de 5.000.000 lei. Pe 15 august 1947, toată populația României sărăcește peste noapte. Sub pretextul inflației, care era într-adevăr mare, statul decide schimbarea banilor la o paritate de 20.000 lei vechi = 1 leu nou.

Se impun însă limite de sume pentru fiecare locuitor,

Stabilizarea monetară	
15 august 1947 Sume limită schimbate	
1 agricultor	5 mil. lei vechi (30 pâini)
1 muncitor	3 mil. lei vechi (18 pâini)
1 șomer	1,5 mil. lei vechi (9 pâini)

astfel încât un agricultor poate schimba maximum 5.000.000 de lei vechi și echivalentul a 30 de pâini, un muncitor sau un funcționar au dreptul să schimbe 3.000.000 de lei vechi, deci echivalentul a 18 pâini, iar o persoană fără serviciu poate schimba maximum 1,5 milioane de lei vechi, deci echivalentul a 9 pâini. Schimbul se face rapid, perioada limită de schimbare a banilor fiind de câteva zile. Cei care, de frica inflației, își mai schimbau averea în aur, aveau să fie căutați de Securitate, iar aurul confiscat. În două zile, statul a confiscat astfel 94% din masa monetară a României aflată în circulație. Și pentru că cei de la BNR au protestat față de aceste măsuri, conducerea Băncii Naționale a fost arestată.

Un an mai târziu, pe 11 iunie 1948, toate cele 1050 de întreprinderi industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi din România treceau prin lege în mâinile statului ca "bun de consum al poporului".

Reforma agrară începe imediat după război, în 1945, prin confiscarea marilor proprietăți și exploatații agricole și împărțirea lor țăranilor.

Noua reformă agrară a avut loc la 23 martie 1945 și, în urma ei, peste 796.000 de familii au primit peste 1 milion de hectare. De altfel comuniștii au declanșat reforma agrară cu scopuri bine puse la punct. Pe de o parte, pentru a câștiga voturi la alegeri. De celaltă parte, pentru a fărâmița puternic proprietatea agricolă și pe fondul crizei de după război să demonstreze că este nerentabilă, păguboasă și că de fapt este nevoie de

procesul de colectivizare. La început, comuniștii se prefăceau că încurajează mica proprietate agricolă. În realitate, intenția era clară, exprimată mai ales de sloganurile propagandistice care spuneau că "*mica proprietate generează capitalism zi de zi, ceas de ceas, spontan și în proporții de masă*".

După război, chiar dacă au primit pământ, ca urmare a faptului că multe pământuri au rămas nelucrate, **s-a instaurat foametea**. Personal, în copilărie, am auzit povestiri despre cum au fost nevoiți oamenii să manânce fierturi din iarbă sau frunze, povestiri despre război, povestiri ale bunicelor, văduve de război și mi s-a conturat încă de la o vârstă fragedă chipul monstruos al Foametei și Războiului.

În anul 1947, în toate țările aservite Uniunii Sovietice, ajungea următoarea directivă a NKVD, "*Politica față de mica gospodărie țărănească urmează acest curs pentru a face gospodăria particulară nerentabilă. După aceea, trebuie începută colectivizarea. În cazul în care ar interveni o rezistență mai mare din partea țăranilor, trebuie redusă împărțirea mijloacelor de producție repartizate lor, concomitent cu creșterea obligațiilor de predare a cotelor. Dacă nici așa nu se ajunge la rezultatul scontat, trebuie organizat ca agricultura să nu poată asigura aprovizionarea cu alimente a țării, astfel ca necesarul să trebuiască să fie acoperit prin import*", se preciza la punctul 13, în planul malefic de distrugere a proprietății private.

După ce în 11 iunie 1948 a fost promulgată Legea 119 privind naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere, iar principalele mijloace de producție au fost naționalizate, statul totalitar comunist și-a concentrat atenția asupra agriculturii. Primul pas pe drumul colectivizării agriculturii a fost "lichidarea resturilor moșierești", adică a proprietăților de 50 de hectare, rămase în urma aplicării legii de reformă agrară din 1945.

Recensământul din 1948 evidențiasse că în mediul rural

proletariatul agricol reprezenta 2,5%, țărănimea săracă 57%, țărănimea mijlocașă 34% și chiaburimea 5,5%.

"Apărea foarte clar că efortul principal al statului trebuia să se îndrepte înspre țăranii săraci și mijlocași spre a-i convinge să se încadreze în gospodăriile agricole colective. În subsidiar, se urmărea scăderea puterii economice a chiaburimii - într-o primă fază - apoi lichidarea ei ca pătură socială", arată istoricul Marin Pop, de la Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.

În fapt, însă, autoritățile au întreprins noi demersuri pentru a dispune de date cât mai precise cu privire la situația terenurilor agricole. Mai precis, în iunie 1948, Ministerul Agriculturii a cerut serviciilor agricole județene să trimită tabele nominale cu toți proprietarii de terenuri agricole cu exploatări de 50 de hectare și mai mari, de pe raza județului respectiv, cu indicarea pământurilor pe ramuri de folosință.

Potrivit lui Daniel-Victor Săbăceag, de la Serviciul Județean Sălaj al Arhivelor Naționale, centralizarea a arătat că în România erau 7.703 proprietăți particulare de 50 ha și mai mari, cu un total de peste un milion de hectare de teren arabil, fânețe, pășuni, vii, livezi, grădini, păduri, bălți, dar și terenuri neproductive. *"În baza statisticilor realizate în noiembrie 1948, a fost întocmit planul de confiscare a "resturilor averilor moșierești", la scară națională și la nivelul fiecărei proprietăți, care s-a înfăptuit câteva luni mai târziu",* punctează acesta.

Decretul 83/1949 emis de autoritățile comuniste prevedea, printre altele, trecerea în proprietatea statului, "ca bunuri ale întregului popor", a exploatărilor agricole moșierești, a fermelor model, a instalațiilor agricole și semi-industriale, a tuturor creanțelor, titlurilor și drepturilor cuvenite decurgând din activitatea exploatărilor moșierești expropriate. Măsura își propunea să împiedice "acțiunea de sabotare a planului de însămânțări și a producției agricole" și "asigurarea dezvoltării agriculturii în Republica Populară Română", spune oficialul

Arhivelor Naționale.

Un document păstrat în Arhivele sălăjene, în fondul Comitetului Județean al PCR, expune modul în care a fost aplicat Decretul 83 în județ: *"În județul Sălaj, unde au fost mulți moșieri, atât români, cât și unguri, cu ocazia reformei agrare din 1945 au rămas un număr destul de însemnat cu suprafețe de 50 hectare. Totodată, au fost mulți dintre ei, care, pentru a se eschiva de la reforma agrară din 1945, au divizat moșiile între rude, astfel că în perioada din 1945 și până în prezent, cu aceste rămășițe moșierești noi am avut greutăți serioase. În ultimul timp începuse să distrugă inventarele agricole, cazul moșieritei. Kovacs din Andrid, care trecuse la demolarea grajdurilor, la tăierea și vânzarea lemnelor de construcție, apoi cazul moșieritei Soreasca din Jibou - Someș Odorhei, care în ultimul timp sabota în mod direct mersul însămânțărilor. O parte din acești moșieri, după campania de colectări din vara anului 1948, au încercat să ascundă cantități de semințe, cazul moșierului Kandel din Andrid, care a ascuns 6.000 kg grâu, sau trecuse la demontarea tractoarelor, cazul moșierului Negreanu din Sudurău, care demontase piesele principale ale tractorului și le-a ascuns în casa de fier, apoi a trecut la împărțirea animalelor pe la chiaburi și chiar la oameni săraci cu scopul de a fi crescute în parte. Iată deci căci situația în care noi am trecut la această acțiune, nu a fost așa de ușoară..."*

După cum precizează Daniel Săbăceag, în județul Sălaj au fost expropriate 140 de moșii, cu un total de aproape 9.000 de hectare. Pe lângă terenuri, s-au confiscat case și anexe gospodărești, utilaje agricole, mobilier, haine, animale, lucrări de artă, arme de vânătoare. *"Deși în Decretul 83/1949 nu se specifica nimic referitor la persoanele cărora le-au fost confiscate bunurile, acestea au fost obligate să părăsească localitatea stabilindu-li-se domiciliu forțat. Din județul Sălaj au fost arestate și deportate 281 de persoane. Cei expropriați nu au putut să-și ia mai nimic din bunuri, plecând doar cu hainele de pe ei",* adaugă el.

Pentru a sublinia abuzurile săvârșite de către comuniști, care au confiscat tot ce au prins în cale, răzbunându-se pe țărani înstăriți, preoți, intelectuali care aveau proprietăți funciare mai mari, reprezentantul Arhivelor Sălaj amintește cazul preotului Aurel Pășcuțiu din Sanislău, care donase Penitenciarului din Carei, în toamna lui 1948, cele 53 de hectare din proprietate, cu tot inventarul și întreaga recoltă: *"Și-au păstrat doar proprietatea de 7 ha. și imobilul pe care îl aveau în Sanislău, pentru a avea și ei la bătrânețe "pâinea de toate zilele și un trai modest". Așadar, nu mai aveau peste 50 de ha. și, conform decretului, nu trebuiau expropriati. În practică, soția sa, care se găsea acasă (el fiind bolnav, internat în spital) a fost deportată, fiindu-le confiscate proprietățile, inclusiv imobilul din Sanislău"*.

A treia fază a cooperativizării începe în 1949 după un plan ținut secret până atunci și constă în convingerea tuturor țăranilor să își predea în CAP-uri proprietățile de exploatare comună. Teoretic, vitele, atelajele și ogoarele CAP-urilor nu au intrat imediat în proprietatea statului, dar practic țăranii au fost convinși, cel mai adesea prin teroare, să semneze acte de predare a proprietății. Cei mai mulți au rămas doar cu găinile din curte, urmând apoi să primească bani în mod egal în funcție de norma prestată la global și valorificată de CAP.

Rezistența țăranilor români la colectivizare a fost una puternică. În 1953, după moartea lui Stalin, autoritățile de la București păreau să slăbească presiunea asupra lor de a-și înscrie proprietățile la colectiv. Procesul a fost reluat totuși în 1956 și complet finalizat în 1962.

În anul 1949, atunci când a început colectivizarea, în România trăiau 16 milioane de cetățeni. Dintre aceștia, 12 milioane erau țărani. Practic, majoritatea covârșitoare a populației trăia la sat, din agricultură. Era însă o agricultură încă primitivă, neperformantă, în comparație cu ce se întâmpla în țările dezvoltate ale Europei. Mulți țărani beneficiaseră de

împroprietărirea din perioada interbelică, cea mai radicală din această parte a Europei. Comuniștii însă, ajunși la putere, trebuiau să aplice principiile comuniste. De altfel, liderii comuniști nu priveau cu ochi buni țăranii "chiaburii", cu mult pământ. *"E și azi un mic capitalist în felul lui țăranul individual mic burghez"*, spunea Ana Pauker.

Abia în 1949, Gheorghe Gheorghiu-Dej hotărâ începutul colectivizării. Mai precis, pe 2 martie 1949 a fost dat decretul numărul 84 prin care erau lăsați fără pământ "chiaburii". Direct și fără nicio explicație. Decretul a fost pus în aplicare în 24 de ore, iar cei care aveau proprietăți mai mari de 50 de hectare rămâneau fără nimic. Erau confiscate inclusiv utilajele, animalele și imobilele. Culmea, în această etapă au fost distruse cele mai rentabile ferme din România acelor vremuri, dotate inclusiv cu utilaje moderne. Tot ce a ajuns în proprietatea statului, pământ, clădiri, grajduri, șoproane, hambare, au fost organizate sunt formă de GAC-uri și GAS-uri, după model sovietic, aflate în proprietatea statului. În aceeași lună, la numai 2 zile de la acest decret, partidul a definit și "dușmanul statului", mai precis calitatea de "chiabur".

În ședința plenară a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 3-5 martie 1949, Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general, anunța "transformarea socialistă a agriculturii". Sau pe scurt, colectivizarea. Țăranii erau împărțiți în cinci categorii: țăranii fără pământ, țăranii săraci, țăranii mijlocași, țăranii înstăriți și, în cele din urmă, moșierii. Moșierii erau clasa care nu se putea salva decât cu fuga în străinătate. Țăranii înstăriți scăpau de pușcărie și represalii dacă își dădeau de bună voie pământurile și averea către stat. Pentru a dezbină lumea rurală, pentru a crea animozități între locuitorii satelor și automat pentru a cuceri mai ușor lumea rurală, partidul comunist a declarat în această etapă că are ceva de împărțit numai cu bogații. Se declara prietenul țăranilor săraci și mijlocași. De altfel, nici nu s-au atins de pământurile

lor. Doar prin mașina de propagandă îi îndemneau să treacă la "întovărășire" pentru ca lucrurile să meargă mai bine.

A urmat apoi o altă măsură care să adâncească ruina gospodăriei sătești și să demonstreze de fapt că doar colectivizarea reprezenta soluția. **Mai precis a fost vorba de sistemul cotelor.**

În contul plății datoriei de război, oficial timp de șase ani, am fost obligați să plătim 300 de milioane de dolari, în fapt cum spuneam mai devreme, peste un miliard, iar după acest termen, societățile mixte de comerț și industrie sovieto-române abreviate SOVROM - au desăvârșit spolierea țării.

Pentru a acoperi cheltuielile cu despăgubirile de război date mai ales Uniunii Sovietice, dar și pentru a suplini criza de alimente din zona urbană, țărani trebuiau să ofere o parte însemnată din recolta personală către stat. Bineînțeles, țărani cu mult pământ și cei care s-au opus regimului comunist erau de-a dreptul sărăciți. Unii au rămas până și fără grâul de sămânță.

Florea Niculescu, colector în aceea perioadă, mărturisea că *"am luat absolut tot până la ultimul bob și nu au voit să lase nici măcar sămânța necesară pentru viitoarele însămânțări"*. În acest context gospodăria țărănească a fost ruinată. Iar comuniștii au trecut la următoarea etapă, colectivizarea fățișă. *"Ne sprijinim pe țărănimea săracă, întărim alianța cu țărănimea mijlocașă și purtăm un război fără cruțare împotriva chiaburimii"*, preciza propaganda de partid.

A fost aleasă și o zonă care să poată fi dată exemplul de eficiență a colectivizării. Mai precis a fost vorba de zona Dobrogei, acolo unde populația era redusă, eterogenă, dar beneficia și de o suprafață agricolă de mari dimensiuni. În iulie 1949, în Dobrogea, la Ceamurlia de Jos, județul Tulcea, era înființată prima cooperativă agricolă din țară, fondată

prin aportul voluntar al țăranilor, dornici de "întovărășire". Se numea "Răsăritul".

De altfel în țară, țărani foarte săraci au fost dispuși să treacă la "întovărășire", mai ales că nu aveau mare lucru de pierdut. În schimb, deveneau oamenii de încredere ai comuniștilor zonali și se puteau bucura de anumite avantaje. Îndeosebi erau "vânate" zonele în care gospodăria țărănească se prăbușea, mai ales sub asaltul cotelor și destabilizării orchestrate de comuniști. Mulți țărani treceau la colectivizare tocmai fiindcă nu aveau cu ce să-și mai lucreze pământul și ce să cultive. Iar aceste cooperative erau date apoi ca exemplu.

Cu toate acestea, colectivizarea a fost anevoioasă în România postbelică. De multe ori până și țărani săraci țineau partea celor mai înstăriți din sat, iar sătenii abia împroprietăriți nu doreau să-și dea benevol pământul. La începutul anilor '50, colectivizarea intrase în impas. Moartea lui Stalin din 1953 a complicat și mai mult lucrurile. Tocmai de aceea colectivizarea a stagnat, fiind menținute doar GAC-urile constituite anterior. După câțiva ani de acalmie, în care se părea că procesul de colectivizare a fost aproape abandonat, a urmat dezastrul pentru țaranul român. În 1957 colectivizarea a fost reluată. De această dată nu doar cu rugăminți, propagandă și tertipururi, ci fățiș și foarte brutal. A fost cea mai dură etapă a colectivizării.

Până în 1951, au fost deportați peste 40.000 de țărani bogați în Bărăgan și amplasați în adevărate enclave ale sărăciei și pedepsei. Sunt documente care arată că numai între 1951 și 1952 au fost arestați peste 34.000 de țărani, considerați dușmani ai colectivizării și ai statului. Numărul acestora aproape se va dubla după 1959. Totodată numeroși țărani au luptat contra colectivizării fățiș, iscându-se adevărate răscoale în mai multe județe și localități, printre care Botoșani, Suceava, Bihor, Arad, Brașov, Târnava Mare, Făgăraș, Turda și Mureș. Bineînțeles răscoalele au fost reprimite cu mare violență de comuniști,

inclusiv cu intervenția armatei, iar răsculații au înfundat pușcăriile.

Procesul de colectivizare a durat până în 1962 și a fost presărat așa cum reiese din documente și mărturii cu omoruri, bătăi și represalii. În 1957 a fost colectivizat Galațiul. Apoi Constanța, unde se spune că au fost mobilizați peste 30.000 de activiști pentru a realiza cooperativele. Tăvălugul a urcat către nord și s-a întins către vest. Sate întregi au fost efectiv rase de pe fața pământului și transformate în teren arabil. Erau sate ale opozanților.

Prin decretul 115 din 1959, se anunța încheierea "deschiuririi", iar în Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 23-25 aprilie 1962, Gheorghe Gheorghiu-Dej preciza că 96% din terenul arabil era deja în proprietatea statului.

"În 1948, populația rurală a României reprezenta mai mult de jumătate din totalul populației țării. Prin urmare, colectivizarea nu a afectat doar o simplă minoritate, ci o întreagă majoritate: poporul român. Procesul de colectivizare s-a bazat pe dialectica principiului materialist al luptei de clasă. Astfel, în numele luptei de clasă, guvernul comunist a reușit să-și legitimizeze și instituționalizeze acțiunile politice abuzive", precizează Andrei Andreea în lucrarea "Colectivizarea românească din perioada 1949-1962".

De ce am făcut referire la toate aceste date istorice? Pentru că trebuie arătat că există o mare diferență între colectivizarea făcută în România și cea din Bulgaria, de exemplu, sau din alte țări comuniste. La noi țăranii au rămas săraci. În Bulgaria, Ungaria și alte țări din blocul comunist, colectivizarea nu a fost atât de drastică. Țăranilor li s-a permis fie să păstreze loturi individuale de pământ, fie să primească salarii considerabil mai mari decât în România, uneori comparabile cu cele din industrie. Aceștia erau considerați mai degrabă muncitori

agricoli care își cedaseră pământurile și bunurile din exploatarea casnică în favoarea statului, având deci statut de egalitate cu muncitorii de la oraș. La noi colectivizarea a fost cvasitotală, după model stalinist.

Veniturile medii lunare ale țăranilor cooperatori cu tot cu gospodăria individuală				
1950	1965	1970	1975	1980
167 lei	495 lei	571 lei	990 lei	1270 lei

La noi, deși agricultura a primit investiții în special în mecanizare, salariile mizerabile combinate cu lipsa alternativei micii proprietăți țărănești a dat naștere unor fenomene sociale ciudate. În primul rând, furtul de la CAP a devenit un fenomen de masă, în ciuda pedepselor aspre introduse, în ciuda faptului că ajungeau oamenii la pușcărie pentru un sac de știuleți luați de pe holda pe care tot ei o munceau și care uneori chiar le aparținuse înainte de colectivizare. Furtul din averea tuturor a fost și un mod de răzbunare pe colectivizarea forțată. Țăranii au devenit, de asemenea, foarte eficienți și în ascunderea vitelor pe care erau obligați să le contracteze cu statul la prețuri de nimic sau a laptelui pentru care trebuiau să se asigure că respectă cotele impuse de către sovietici.

Un al doilea fenomen de masă a fost migrarea populației rurale de sate la orașe cu efecte dramatice similare, dar la fel de interesante din perspectivă istorică. În primul rând, structura etnică a orașelor, extrem de colorată și amestecată în perioada interbelică s-a ameliorat datorită emigrației românești de la sate. Avem din documentele parcurse în perioada de documentare, spre exemplificare, orașul Timișoara, unde sporul etniei românești crește, aceasta fără ca populația germană sau maghiară să scadă în acest oraș.

Populația germană a scăzut mai târziu, când Ceaușescu